

**КОНЦЕПТИ «ГРІХ» І «СПОКУТА» У РОМАНАХ «СЕЛО НЕ ЛЮДИ»
ЛЮКО ДАШВАР ТА «ЛОЛІТА» ВОЛОДИМИРА НАБОКОВА**

У статті аналізуються семантика, конотації та функції концептів «гріх» і «спокута» у романах «Село не люди» Люко Дашвар та «Лоліта» Володимира Набокова.

Ключові слова: концепт, концептополе, символ, міфологема, міфотворчість, гріх, спокута, рай.

The article analyses semantics, connotations and functions of the concepts «sin» and «redemption» in the novels «Village is not people» by Luko Dashvar and «Lolita» by Vladimir Nabokov.

Key words: concept, conceptual field, symbol, mythologem, mythcreation, sin, redemption, paradise.

Лексеми «гріх» і «спокута» належать до релігійно маркованих, але сфера вживання їх досить широка, зокрема для номінації універсальних концептів. У «Словнику української мови в 11-ти томах зафіксовано такі значення лексеми «гріх»: «1. *рел.* Порушення релігійно-моральних догм, настанов і т. ін. 2. Поганий, непорядний вчинок; якийсь недолік, помилка, недогляд. 3. *у знач. присудк. сл.* Непорядно, недобре; недозволено» [9, с. 171] та лексеми «спокута»: « Відбування покарання за вчинення злочину, провини і т. ін.; каяття» [10, с 564].

Репрезентації концептів у художніх текстах завжди містять певні конотації. Це явище потребує комплексного вивчення із застосуванням сучасних методологій і методик аналізу. Такі студії помітно активізувалися [див.: 1, 5, 12 – 14 та ін.], проте досі не здійснено порівняльне дослідження репрезентацій концептів «гріх» і «спокута» у романах «Лоліта» В.Набокова та «Село не люди» Люко Дашвар (Ірини Чернової), хоча сам задум, інтерпретація ключових концептів і деякі колізії другого з них виникли не без впливу всесвітньовідомої «Лоліти». Ми ставимо мету виявити в цих творах форми репрезентації та конотації концептів «гріх» та «спокута» і з'ясувати, чим ці конотації зумовлені.

Як відзначив В.Єрофеев, не «прекрасна книга «Інші береги», а скандал навколо «Лоліти» (1955) «парадоксальним чином перетворює Набокова у письменника зі світовим іменем» [4, с.4]. Скандал цей був зумовлений поляризацією думок критиків і звичайних читачів навколо нетрадиційної художньої вербалізації концепта «гріх». Одні захоплювалися сміливістю письменника, інші звинувачували його в аморальності. Відтоді ж, як Г.Грін назвав «Лоліту» серед трьох кращих книг 1955 року, вона була перекладена

багатьма мовами і витримала безліч перевидань, принісши неабиякий прибуток авторові.

Журналістка і сценаристка Ірина Чернова, звичайно ж, добре знала і текст, і контекст «Лоліти». Тож у процесі створення свого першого роману, підписаного химерним псевдонімом Люко Дашвар, свідомо орієнтувалася на скандальний успіх – і не помилилася. Її твір «Село не люди» (2007) був відзначений другою премією «Коронації слова» і витримав кілька багатотиражних перевидань. Той факт, що він став «книгою-шоком» і бестселером серед шанувальників масової літератури, значною мірою зумовлений ефектом «упізнавання» деяких пікантних колізій «Лоліти», а також майстерною адаптацією їх до хронотопу сучасного українського села. Назва «Село не люди» є інтригуючою, проблематичною, бо у читача виникає питання: «Якщо не люди, то хто чи що?». У романі дві взаємопов'язані сюжетні лінії: життя села Шанівки та історія «забороненого кохання». Причина появи «безперспективних» сіл загальновідома, тому зав'язка першої сюжетної лінії є, так би мовити, «позатекстовою». Зав'язка другої сюжетної лінії може шокувати навіть загартованого прихильника постмодерної літератури, спонукаючи не тільки згадати «Лоліту», а й визнати, що у натуралістичному зображенні інтимних сцен Люко Дашвар пішла далі В.Набокова. Незважаючи на очевидність факту розбещення 13-річної дівчинки 36-річним одруженим чоловіком, далі авторка акцентує чистоту почуттів цієї закоханої пари. Звісно, коли Роман протверезів, то скоєне ним усвідомив як гріх і став розкаюватися, але водночас відчував нездоланий потяг до Катерини – однокласниці його сина і дочки його приятеля.

У «Лоліті» концептуалізація поняття «гріх» розпочинається вже з перших двох речень: «Лолита, свет моей жизни, огонь моих чресел. Грех мой, душа моя» [7, с. 22]. За християнськими уявленнями, диявол найчастіше вселяється саме у «чресла», спонукаючи людину до блуду – одного зі смертних гріхів, проте у наведеній цитаті яскраво виявлене амбівалентне ставлення до цього гріха, що акцентується метоніміями «свет моей жизни», «душа моя». Звідси можна зробити висновок, що герой-розповідач Гумберт не вважав свої стосунки з Лолітою блудом, бо відчував щире і пристрасне кохання.

Як і всі твори В.Набокова, «Лоліта» відзначається психологічним реалізмом. Письменник використав прийом містифікації, стверджуючи, що публікує передсмертну «сповідь» Гумберта. Така форма сприяла глибокому «саморозкриттю» героя, мотивувала ліричні відступи у тексті й дозволяла справжньому авторові від цих відступів відмежуватися. Збочений потяг Гумберта до дівчаток того типу, яких його устами В.Набоков назвав «німфетками», зумовлений психічною травмою, одержаною героєм у дитинстві. Смерть Анабели – першого кохання 13-річного хлопця – наклала відбиток на все його подальше життя. Як відзначив В.Єрофєєв, то було хай заборонене, але не кримінальне кохання підлітка, а у взаєминах з неповнолітньою Лолітою дорослий чоловік виявляється «звичайним злочинцем» [3, с. 9].

За визначенням Гумберта, «німфетки» – особливий тип дівчаток 9-14-ти років, які вирізняються серед інших дітей якоюсь демонічною чарівністю. Свої пригоди з дорослими жінками він холодно називає «гігієнічними» і зізнається, що справжню насолоду одержує тільки тоді, коли спостерігає за «німфетками». За християнськими канонами, будь-які сексуальні стосунки і навіть помисли є «блудодійством», великим гріхом, але розповідач у романі не дуже тим переймається. Допоки його пристрасть до «німфеток» була «безособовою» і «безконтактною», Гумберт, хоч і називав її «пороком», проте намагався виправдати тим, що нікому не завдає шкоди, згадував описані в наукових, літературних, міфологічних джерелах приклади раннього початку статевого життя. Формально він належав до протестантської церкви, але не був набожним, тому концепт «гріх» тлумачив не в сакральній-релігійній сенсі, а в профанному. Гумберт побоювався не так кари Божої, як людської. Коли ж Спроби повернути «втрачений рай» юної любові перетворили Гумберта на збоченця і злочинця.

Гумберт скористався тим, що після смерті дружини одержав повну владу над 12-річною пасербицею-«німфеткою». У 14-річному віці дівчинка втекла до драматурга Куїльті. Гумберт вирішив переписати своє майно на Лоліту та вбити осквернителя свого кохання, руйнівника «раю», а заодно і звести рахунки із власним життям, яке втратило сенс. Він зрозумів, що любить не тільки колишню Лоліту-«німфетку», у якої «вкрав дитинство»: «Неистово хочу, чтоб весь свет узнал, как я люблю свою Лолиту, *эту* Лолиту, бледную и оскверненную, с чужим ребенком под сердцем...» [7, с. 316], а також те, що це почуття ніколи не було і не буде взаємним. Свою пристрасть до «німфеток» Гумберт усвідомлює як «гріх», який «сократился до своей сущности: до бесплодного и эгоистического порока; и его-то я вычеркивал и проклинал» [7, с. 316]. Цьому прозрінню передувало спілкування з католицьким абатом, який допоміг йому подолати «серое безверие протестанта», «вывести из чувства греха существование Высшего Судии» [7, с. 321]. Проте Гумберт не став по-справжньому релігійною людиною, оскільки зважився на вбивство.

Міфологема «втраченого раю» є наскрізною у романі, входячи одночасно до двох концептополів: «гріх» і «спокута». «Рай» уявлявся героєві-оповідачеві спочатку як морське узбережжя, де він пережив своє перше кохання, потім – як «зачаровані острови», населені «німфетками», як хронотоп «украденого щастя» з малою Лолітою, нарешті – як духовне єднання з коханою у потойбічному світі. У в'язниці він, щоб очистити душу й увічнити образ Лоліти, написав книгу-сповідь і помер за кілька днів до суду. Прийом «смерті автора» дав змогу В.Набокову висловити устами героя деякі власні думки і почуття, хоча письменник і «дистанціювався» від нього у післямові до американського видання 1958 року та в «Постскрипті до російського видання» [7, с. 350 – 361].

«Сповідальність» роману спонукала дослідників до пошуків прототипу Лоліти. «Надто вже підозрілими видалися деякі моменти життя та творчості Набокова психоаналітичним критикам – послідовникам фрейдівських методів

витягати на світло приховані бажання» [8, с. 10], – відзначила О.Погинайко, яка проаналізувала й узагальнила результати цих пошуків. Вона констатувала, що «Лоліта у Набокова не одна. Сліди німфеток, більш чи менш розбещених, різною мірою демонічних, але завжди яскравих і легко впізнаваних, розкидані ледь не по всіх романах письменника» [8, с. 10]. Крім того, тема кохання дорослого чоловіка до неповнолітньої дівчинки, як слушно відзначила дослідниця, не нова для світової літератури: схожий сюжет є у романі Г.Уелса «До речі про Долорес» та в ряді інших творів різних авторів.

На нашу думку, той факт, що повне ім'я Лоліти теж Долорес, навряд чи є випадковим. Імовірно, це натяк на літературний прецедент. «Гра» з «чужими текстами» у «Лоліті» подекуди настільки помітна, що автора навіть звинувачували у плагіаті. Зокрема, кілька років тому світ «облетіла сенсаційна новина: Набоков «списав» «Лоліту» з однойменного роману німецького письменника Хайнца фон Ліхберга, що вийшов ще в 1916 році» [7, с. 10]. На наш погляд, у даному випадку слід говорити не про плагіат, а про інтертекстуальність, до якої автор удався з метою показати, що його герої належать не до плодів хворої фантазії, а до реально існуючих у житті та вже відтворених у літературі типів особистості.

В.Набокова хвилювала не так проблема «гріха» і «спокути», як проблема екзистенційної самотності «Іншого» у міщанському середовищі. Має рацію В.Єрофеев, що потяг Гумберта до ювенільного світу зумовлений намаганням знайти «земний рай», свій ідеал людських взаємин, позбавлених «пошлости» [4, с. 10-11]. Герой-оповідач у «Лоліті» наводить приклади з історії світової культури, які нібито виправдовують пристрасть до «німфеток». Гумберт постає людиною, яка зреалізувала свою маніакальну ідею, та не здобула щастя, а, навпаки, потрапила в прірву. Його психічне збочення виникло на ґрунті не тільки дитячої травми, а й егоцентризму, не до кінця подоланого навіть перед смертю.

В.Набоков та Люко Дашвар «заборонене кохання» не засуджують, але пов'язують з мотивами страждання і смерті, чим підкреслюють його приреченість і згубність. При цьому концепти «гріх» і «спокута» у творі української письменниці постають більш чітко окресленими.

Проблема «німфеток» не надумана, а існує в дійсності й має глибокі історичні корені. У романі «Село не люди» Люко Дашвар уклала в уста дружини Романа Раїси пісні, в яких зображено українських «німфеток». Перша з них починається дуже поетично і загадково:

Чом дуб не зелений? Бо 'го туча збила,
Чом хлопець зажурений? Кинула дівчина.

А хто хоче знати, хай мене спитає,

Що дівчина любить, як сім років має [1, с. 119].

А далі в ній стверджується, що дівчина «до школи ходить, / А вже за собою троє хлопців водить», десятирічною «вже милується», тринадцятирічною «вже віддається». Наступна пісня – про заміжню «семилітку»:

Оженився у петрівку

Та взяв дівку-семилітку [1, с. 119].

Першу з цих пісень, яка є переробкою фольклорного твору, охарактеризовано в романі устами історика Дениса: «Це просто якась дитяче порно!» [1, с. 119]. «Оженився у петрівку...» – жартівлива народна пісня, відома у кількох варіантах. Існують також казки про семиліток, героїні яких так вражають своєю мудрістю панів чи царів, що ті одружуються з ними, та історичні приклади дуже ранніх шлюбів. На цьому тлі кохання дорослого чоловіка і 13-річної дівчинки вже не так шокує, як на початку твору, хоча Люко Дашвар не випадково мусила «вбити» Романа. У своїх мріях про майбутнє він дивовижно наївний, соціально інфантильний: то вмовляє Катерину почекати, коли їй виповниться 16, то обіцяє вирішити їхні проблеми за кілька місяців.

На відміну від героя В.Набокова, Роман не шукав собі велемудрих виправдань. Український селянин настільки вжахнувся гріха, скоєного ним вересневої ночі, що аж пити покинув. Побачивши у полі Катерину, яка поверталася з сусіднього села, куди ходила до школи, Роман «аж захлинувся.

- От йо... Проходу не дає!

І – за копу. Сховався, а очей відвести не може.

- Чо' це я на дитину намовляю?... Сам, старий козел, із глузду з'їхав. Занапастив дівчину. Льонька мене вб'є... Точно вб'є» [1, с. 21]. Чоловік боїться не так помсти Катерининою батька чи кримінальної відповідальності за розбещення неповнолітньої, як себе самого. Він терпить моральні та фізичні муки і намагається уникати зустрічей із дівчинкою. Коли ж Катерина прийшла вночі до копи сіна, яку стеріг Роман, він не міг утекти. Між ними тоді відбулася така розмова: « - Ти прости мені. Біс поплутав. Наче марево найшло. Я тебе й пальцем більше не торкнуся. Русалонько... Рости. Я почекаю. Чуєш? Чекати буду, хоч би що!

- Так то була... не любов?

- Прости... Не можу пояснити. Мала ти ще. Любов... Тільки... Мала ти ще. Гріх. Я чекати буду» [1, с. 31]. Повтор «Мала ти ще» акцентує головне в уявленні героя про «гріх». Слід звернути увагу на те, що «русалонька» – це український еквівалент «німфетки» (адже русалка – водяна німфа), хоча Катерина, на відміну від розкутої, вередливої і меркантильної американської дівчинки Лоліти, чиста, щира, поетична натура. Після першої відвертої розмови під копою Роман подумав: «Боже, на що я насмілився?» [1, с. 32], проте відчував себе щасливим.

Кохання постає у романі Люко Дашвар як ірраціональне почуття, але є і певна закономірність у тому, що воно виникло між Катериною та Романом. Коли у дівчинки пробудилася потреба любові, вона не мала іншого вибору. Крім двох 15-річних хлопців, у селі не було юнаків. Нахабний і брутальний син кіоскерки Тамарки Сергій викликав у Катерини огиду, а Сашко смішив її своїми по-дитячому наївними залицяннями. 36-річний Роман був гарним і здавався дівчинці недосяжним. А чого ще треба для виникнення романтичного почуття у підлітка? Звісно, Роман помітив, що Катерина до нього небайдужа (адже підлітки не вміють приховувати свої почуття), і це не могло чоловіка не хвилювати. На той час він розлюбив дружину і, судячи з усього, дуже рано переживав «кризу середнього віку», заливаючи своє

сум'яття горілкою. Чоловік, напевне, був п'яний, коли викликав уночі з хати Катерину, щоб продемонструвати їй «любов». Він наважився на ту форму еротичного контакту, яка не порушувала фізичної невинності дівчинки, але могла би завдати їй моральної і психічної травми. Щире каяття Романа та прагнення дочекатися Катеринино повноліття засвідчують, що він не педофіл. Потреба любові, яка живе у кожній людині, у даному разі спроектувалася на неповнолітню дівчинку через відсутність вибору.

Вихованням шанівських дітей ніхто не займається, повноцінної освіти вони теж не одержують. У традиційній народній культурі сексуальність підлітків стримувалася поняттям «честі» та знаходила сублімований вихід у спільних танцях, співах, обрядових забавах тощо. У Шанівці ці традиції зникли, а «сексуальна революція» проникла і сюди. Відчувши, що помирає, Романів син заліз у погріб і закрив його лядою. Це була неспівмірна з «гріхом» «спокута».

Залусківський висловив припущення, що хлопці начиталися про якісь ритуали і займалися чаклунством, а потім десь загуляли. Кров на простирадлах була, на його думку, котяча чи собача. Сам факт виникнення такої підозри засвідчує кризовий стан духовності шанівців.

Він став пристрасно молити Бога, щоб повернув йому сина, живого чи мертвого. Врешті чоловік здогадався, що збиті до купи дошки, прийняті ним за вцілілий шматок підлоги, насправді є лядою, яка прикриває вхід до льоху. Відсунувши ту ляду, Роман знепритомнів.

Почувши через деякий час крик малого Тарасика «Дядько Роман Сашку несе!», шанівці повибігали з хат і скам'яніли: дорогою ледве ступав напівроздягнений Роман, притискаючи до грудей прикрите його сорочкою тіло сина. Ця картина надзвичайно експресивна і відзначається глибоким психологізмом: «Крок зробіть – і ніби дрижить усе серед тиші раптової і неймовірної, ніби шифер зараз із дахів позлітає, стіни додолу впадуть...» [1, с. 75]. «Очі заплющені. І в Романа. І в Сашка... Згасло сине світло» [1, с. 75]. Жахлива смерть сина і підозра, що Катерина якось до неї причетна, випалили чоловікові душу, знищили в ньому бажання жити, що підкреслюється у психологічно наповненому портреті: «А той стоїть – мов стовбур. Ні тобі пари з вуст, ні сльозинки. Чорний увесь! Із тіла зійшов за добу. Тільки голова геть біла стала й волосся купи не тримається. Чогось віється... Глянути збоку – кульбаба зів'яла, а не чоловік» [1, с. 79 – 80]. Порівняння Романа з кульбабою зів'ялою та метафора «Згасло сине світло» натякають на його приреченість. Коли Катерина прибїгла до копи і все розповіла, він відчув полегшення, але біль продовжував ятрити душу. Роман підсвідомо відчуває, що покараний смертю єдиного сина за своє грішне кохання.

Другий розділ завершується похоронами Сашка і появою у Шанівці двох істориків, які приїхали шукати «справжню Україну». Так у романі з'являється ще одна сюжетна лінія, пов'язана із життям міської інтелігенції.

покинув науку, а свої чернетки віддав синові. Ігор використав їх для написання кандидатської дисертації, але на докторську батькових матеріалів не вистачило. Він став викладати у приватному інституті й підпрацьовував

експертом в антикварному салоні, «звідки потроху стягав «усілякий непотріб», як пояснював хазяїнові. Отой «непотріб» і став основою колекції строжитностей Крупки-молодшого. А ще він «перетяг до своєї оселі раритети, накопичені батьком. І зрозумів: любов до історії може зробити його багатим. Відтоді пошуки нових екземплярів для колекції стали метою, захопленням, збоченням і суттю життя худого й довгого, як голобля, Крупки-молодшого» [1, с. 85]. Він імітує наукову діяльність і патріотизм. «Від батька Ігореві дісталися не самі чернетки, але й засвоєна з дитинства аксіома: шануй свою землю, і вона тобі щастя родить» [1, с. 83]. Обидва Крупки люблять просторікувати на цю тему, а реально їхня шана до рідної землі виявляється тільки у прагненні урвати від неї свій кусень щастя.

Таким же у даному аспекті постає й однокурсник Ігоря Денис Актубов, який раптово з'явився у його квартирі після того, як вони десять років не бачилися, і став закликати до пригод, пошуків, відкриттів, спокушаючи тим, що має джип і два ящики коньяку. Ігор погодився на пропозицію в надії поповнити свою колекцію. Дорогою шукачі «справжньої України» (а насправді «дикі археологи», які хотіли пограбувати курган під Шанівкою) обговорювали проблеми українського менталітету, взаємин інтелігенції та народу, народних традицій і цивілізації. Денис висловив думку, що в селі люди особливі, яку Крупка спробував заперечити. «Село – не люди, – відповів Ігор. – Розглядати село як скупчення людей – величезна помилка. Село – це традиції, це скарбниця нації, це продовження природного способу життя на противагу звихнутій урбанізації» [1, с. 89].

Вислів «Село – не люди» Люко Дашвар запозичила з реального виступу одного народного депутата. Назва її роману сповнена гіркої іронії. Показуючи людські драми і трагедії на тлі гинучого села, авторка привертає увагу до дуже серйозних соціально-психологічних проблем.

Ігор Крупка прилаштував дівчинку домробітницею у своїх батьків. Після того, коли Крупка-старший намагався зґвалтувати її, Катерина опинилася на вулиці. Дівчинка познайомилася з маленьким безпритульним хлопчиком Вітьком, який привів її в землянку бомжів. Тут Катерину пограбували і намагалися зґвалтувати. З допомогою Вітька дівчинка вирвалася з рук злочинців і дісталася околиці міста, де мало не загинула від лютого морозу. Непритомну дівчинку врятувало подружжя пенсіонерів, яке їхало з Києва до свого села на автомобілі. Ці добрі люди привезли Катерину до себе, виходили її, полюбили, як рідну дочку, пропонували залишитися в них, але вона рвалася додому. Вони дали дівчинці теплий одяг, запас їжі й посадили її в автобус, купивши квитка до Килимівки.

Катерина вжахнулася, коли на місці Шанівки побачила безлюдне згарище, але вирішила залишитися тут, оселившись у мазанці Килини. Дівчинка не почувалася самотньою, бо знайшла двох цуценят, схожих на Рудого і Чубчика. Головне ж, у Катерини стали виникати відіння, у яких з'являлися батьки, Роман, Сашко, Килина і розмовляли з нею. Дівчинка успадкувала книги, знання та вміння знахарки, стала ясновидицею. До села повернулися Алла Залусківська і Раїса. Перша з них покинула свого чоловіка-

негідника і вирішила розпочати нове життя, друга вже не могла жити у чужих людей. Залусківського Бог покарав тим, що рейдери відсудили у нього земельні паї. У Шанівці мають з'явитися нові люди, а поки що дві жінки і дівчинка намагаються відродити у ній хоч якусь «цивілізацію». Авторка вдало використовує символіку: Катерина збирає розкидане по селу каміння і зводить високий курган над тілами своїх батьків, жінки вмостили на порожній постамент у центрі села величезну вазу, якою колись було премійовано Романа як передового комбайнера, і поставили у неї розкішний букет квітів. Раїса поступово приходить до тями, вже ні в чому не звинувачує Катерину, збирається відбудувати свою хату, а дівчинка має намір допомогти їй. Настав «час збирати каміння». Алюзивний зв'язок з цим біблійним фразеологізмом є наскрізним в останній частині роману.

У Шанівці знову з'являються шукачі «справжньої України», проте Катерина не впускає їх до Килининої хати і попереджає, що курган не віддасть своїх скарбів у нечисті руки. Пророцтво її збулося. Ігор не тільки не знайшов нових скарбів, але й утратив ті, які вже мав, бо його колекцію викрала коханка. Денис на той час став помічником народного депутата і вставив у текст його виступу Ігореві слова про те, що село – не люди... Люко Дашвар заперечує своїм романом цю думку, переконливо показуючи, що село – це Люди, навіть тоді, коли вони обдурені, пограбовані, загнані, здавалося б, у безвихідь. Тільки вони можуть зберігати традиції, про які так люблять просторікувати обидва Крупки і Денис. Забуті Богом і державою шанівці жили у злиднях, їх споювали і маніпулювали ними, позбавили землі та даху над головою, але дві жінки і дівчинка, тяжко биті долею, вірять, що хтось іще повернеться, прийдуть і нові люди, село відродиться.

Наприкінці роману авторка вдається до парафрази того тексту, з якого він починався: «Весняної, глухої, як баба Килина, ночі весь світ затих і солодко заснув». У Шанівці світиться тільки один вогник: з вікна Килининої мазанки, де тепер живе Катерина і куди з'являються душі дорогих для дівчинки небіжчиків. Відлітаючи, вони збираються у легку хмаринку, яка розганяє важкі хмари. «Ясно стало. Так ясно, що, може, хоч Бог урешті побачить малу Шанівку» [1, с. 270].

Проблема занепаду «безперспективних» сіл та традиційної народної культури розкрита у творі глибоко і художньо переконливо, але екзистенційній проблемі «забороненого кохання», на нашу думку, бракує відповідної психологічної розробки, оскільки авторка спробувала її вирішити у містично-сентиментальному ракурсі. Катерина репрезентує тип «жертви». Вона спокутує не тільки власні гріхи, а й усього села.

Усі персонажі роману наділені яскравими індивідуалізованими характеристиками. Дуже привабливий і виразний образ Дарини, в якому втілено найкращі риси української селянки. Колоритний і цікавий образ Килини. Поспілкувавшись зі старою знахаркою і придивившись до неї зблизька, Катерина сказала: «Така ви, бабо, красива... Ох і красива ж ви, бабо! Як та ікона. Хоч молися на вас...» [1, с. 25], – і це були цілком щирі слова. Образ Килини, хоча й оповитий серпанком таємничості, випромінює душевну красу.

Вона доброзичлива і добродійна особистість, глибоко розуміє людей. У Катерині Килина відчула споріднену душу. Перехрестивши дівчинку, вона промовила: «Як те сонце» [1, с. 25], – і це порівняння найточніше виражає сутність характеру головної героїні, зовсім не схожої на Набоковську Лоліту.

Отже, можна зробити висновок, що авторка роману «Село не люди» новаторському підійшла до художнього розкриття теми життя сучасного українського села та пов'язаних з цією темою проблем. Вона створила оригінальну версію мотиву «забороненої любові», по-своєму переосмисливши традиційний зміст концептів «гріх» і «спокута». В інтерпретації цього мотиву В.Набоковим і Люко Дашвар спільним є тільки те, що обоє переконливо показали екзистенційну приреченість кохання між дорослими і підлітками, не вдаючись до моралізаторства. Порушені в нашій статті проблеми потребують подальшого дослідження у психоаналітичному культурно-історичному та культурно-лінгвістичному аспектах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вдовиченко Н. Варіативність мовної репрезентації концепту «гріх» в сучасній українській прозі / Н.Вдовиченко // Семантика мови і тексту: зб. статей VIII Міжнародної конференції. – Івано-Франківськ: Плай, 2003. – С. 95 – 99.
2. Дашвар Люко. Село не люди / Люко Дашвар. – Харків: Книжковий клуб, 2009. – 274 с.
3. Ерофеев В. Лолита, или Заповедный оазис любви / Виктор Ерофеев // Набоков В. Лолита / пер. с англ. автора. – М.: Известия, 1989. – С. 5 – 15.
4. Ерофеев В. Русская проза Владимира Набокова / Виктор Ерофеев // Набоков В. Собр. соч.: в 4 т. – М.: Правда, 1990. – Т.1. – С.3 – 32.
5. Ковтун А. Лексема гріх у структурно-семантичній організації художнього тексту ХХ століття / Альбіна Ковтун // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика»: збірник наукових праць. Вип.. IX. – Херсон: Вид-во ХДУ, 2006. – С. 169 – 172.
6. Набитович І. Універсум *saktum*'у в художній прозі (від Модернізму до Постмодернізму): монографія / Ігор Набитович. – Дрогобич; Люблін: Посвіт, 2008. – 600 с.
7. Набоков В. Лолита / пер. с англ. автора / Владимир Набоков. – М.: Известия, 1989. – 368 с.
8. Погинайко О. Шукайте дівчинку, або Чому Володимир Набоков не любив психоаналізу / Ольга Погинайко // Друг читача. – 2006. – 24 лютого – 9 березня.
9. Словник української мови: в 11 т. – К.: Наук. думка, 1970 – 1980. – Т. 2. – С. 171 – 172.
10. Словник української мови: в 11 т. – К.: Наук. думка, 1970 – 1980. – Т. 9. – С. 563 – 566.
11. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. – Полтава: Довкілля – К., 2006. – 716 с.

12. Турган О. Універсальні категорії в системі літературного твору (модерністська та постмодерна світоглядно-художні парадигми) / Ольга Турган, Тетяна Гребенюк. – Запоріжжя: Просвіта, 2008. – 292 с.
13. Чернюк С. Проблема гріха в українській прозі кінця ХІХ – початку ХХ ст. / С. Чернюк, В. Чайковська // Південний архів. – Вип. ХХІV. – Херсон: Вид-во ХДУ, 2004. – С. 106 – 109.
14. Sacrum і Біблія в українській літературі / за ред. Ігоря Набитовича. – Ілльін: Ingvarr, 2008. – 812 с.

Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика»: збірник наукових праць. Випуск ХVІ. – Херсон: ХДУ, 2012. – С. 196-202.

Ключевые слова: *концепт, концептополе, символ, мифологема, мифотворчество, грех, покаяние, рай.*